

granting children access to academic education, development of such moral values as love of life, honesty, kindness, justice, responsibility, is to be provided as well.

Key words: *Spirituality, moral values, moral education, moral and value orientations.*

Варивода Наталія Анатоліївна – аспірантка кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: variwoda@ukr.net

Varivoda Nataliia Anatoliivna – Post-graduate student of the Department of Pedagogy of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: variwoda@ukr.net

УДК 37.018.32:316.614-057

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ

Т. О. Грибосдова

У статті проаналізовано особливості соціальної адаптації молодших школярів до самостійного життя у загальноосвітніх школах-інтернатах. Обґрунтовано мету освітнього процесу школи-інтернату, яка полягає (у тому числі) у забезпеченні соціальної адаптації особистості школяра, розвитку його здатності до самостійного життя. Молодший шкільний вік у статті визначається як важливий етап дитинства, від позитивного перебігу якого залежить розвиток духовності особистості, бажання й уміння навчатися, віра у свої сили й подальша життєдіяльність людини. Формування особистості дитини в умовах загальноосвітніх шкіл-інтернатів відрізняється особливостями, які переконливо визначені у матеріалах статті. Соціальна адаптація учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів залежна від трьох факторів: стану фізичного, психічного і духовного здоров'я вихованців; причин, що обумовили надходження дітей в інтернатні установи; особливостей їх життя до інтернату. В статті підкреслено, що незагойний слід в житті дитини залишає сирітство, яке веде до деформації психічних процесів, викликаних стресовими ситуаціями, позначається на психології особистості. Втрата батьків або залишення ними дитей напризволяще з різних причин – спричиняє трагедію дітей,

призводить до психічних травм, ліквідацію або пом'якшення яких має взяти на себе освітній заклад. Визначені особливості соціальної адаптації молодших школярів актуалізують завдання підготовки молодших школярів до самостійного життя в суспільстві, що забезпечує успішна соціальна адаптація.

Ключові слова: *духовність, соціалізація, соціальна адаптація, особистість, молодший школяр, самостійне життя, соціальна депривація.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Неможливо перетворити Україну на цивілізовану, самостійну й розвинену європейську державу без реформування системи утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Сучасна кризова ситуація у сфері виховання дітей через відходження від традиційних цінностей потребує нагальних систематичних заходів на всіх рівнях освітньо-виховної системи України. Науковці стверджують, що основна мета загальноосвітньої школи-інтернату полягає в розвитку і формуванні особистості, забезпечення її соціально-психологічної адаптації, виховання громадянської позиції, достатнього рівня культури, здатності до самостійного життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Теоретико-методологічні положення щодо обґрунтування особливості соціальної адаптації молодших школярів до самостійного життя у загальноосвітніх школах-інтернатах висвітлені у працях Л. Байбородової, В. Мухіної, М. Рожкова, В. Ослон, Б. Кобзаря, Л. Кузьменко, О. Кузьміна, С. Свириденко, Л. Канішевської, Л. Єременко, О. Ігнатової та інших.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. В інтернатних закладах існують деякі проблеми в процесі реалізації змісту освіти, удосконаленні форм і методів навчання й виховання, методичного забезпечення навчально-виховного процесу. Багато вихованців інтернатних закладів у результаті певної деформації розвитку є соціально та психологічно дезадаптованими, мають відхилення у поведінці, підвищену агресивність тощо. Система виховної роботи, спрямованої на соціальну адаптацію до самостійного життя потребує удосконалення. Окрім того, у переважній більшості інтернатних закладів спостерігаються негативні тенденції до надмірної опіки дітей, яка призводить до незнання ними своїх обов'язків, на відміну від прав, відсторонення від посиленої і необхідної побутової праці.

Мета статті – розкрити особливості соціальної адаптації молодших школярів до самостійного життя в умовах загальноосвітніх шкіл-інтернатів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Одним з найважливіших завдань, які ставить держава перед інтернатними закладами, є підготовка молодших школярів до самостійного життя, соціальної адаптації у суспільстві, зокрема до створення сім'ї та виховання дітей, розв'язання якого не може бути сконцентровано виключно в практичній площині, до того ж, сама система опіки з практикою орієнтованої все більше перетворюється в наукоємну галузь, що потребує нових підходів до її науково-теоретичного забезпечення. Сьогодні відчувається гострий дефіцит фундаментальних досліджень з підготовки молодших школярів до самостійного життя в умовах інтернатного закладу. Враховуючи сучасний процес реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування – внесок учених повинен бути більш вагомим у цій сфері.

Соціальні, економічні, психологічні проблеми, з якими стикається учень молодших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів, впливають на формування його життєвих орієнтирів, деформують соціальні установки, ускладнюють процеси пристосування до життя у соціумі, оскільки в нього відсутні навички самостійного життя, уміння побутового самообслуговування, позитивні стереотипи сімейних стосунків. Тому і поведінка вихованців школи-інтернату для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, помітно відрізняється від поведінки дітей, які навчаються в загальноосвітній школі. Як наслідок, вихованці, якими опікувалися в інтернаті, виявляються неготовими до самостійного життя.

Науковці відмічають, що молодший шкільний вік – важливий етап дитинства, від позитивного перебігу якого залежить розвиток духовності особистості, бажання й уміння навчатися, віра у свої сили і подальша життєдіяльність людини. Відповідно до періодизації психічного розвитку, за А. Петровським, Н. Поліциним, Д. Ельконіним, молодший шкільний вік охоплює період від 6-7 до 10-11 років. При визначенні його меж урахують особливості психічного і фізичного розвитку дітей, перехід їх до навчальної діяльності. Л. Столяренко зазначає, що на цьому етапі навчальна діяльність приходить на зміну ігровій і стає провідною (відбувається інтенсивне формування пізнавальних, інтелектуальних сил дитини, через неї опосередковується система спілкування дитини з навколишнім світом) (Столяренко, 2000). На думку Л. Божович, саме в цей період, відбувається народження соціального «Я» дитини (Божович, 2001).

Саме ставлення до навчання як першої соціально нормованої діяльності, до виконання нової соціальної ролі розглядається А. Дусовицьким як найважливіший і першочерговий показник розвитку духовності особистості дитини в цей період (Дусовицький, 2002). Другим показником є розвиток моральної сфери молодшого школяра, його здатність поводитися відповідно до норм моралі – і в самій навчальній діяльності, і поза її межами в системі зв'язків з іншими людьми. Третім суттєвим показником є характер спілкування з дітьми, оскільки формування особистості відбувається в колективі однолітків. Навчальна діяльність як провідна в цьому віці, відповідно до уявлень Д. Ельконіна, складається з п'яти компонентів: мотивація, навчальна задача, навчальні операції, контроль та оцінка.

Саме потреба в саморозвитку має мотивувати молодшого школяра не лише результатом, а й процесом навчання. У провідній діяльності розвиваються і психічні функції дитини, а саме мислення стає домінуючим, як зазначає І. Кулагіна. Питання формування духовності особистості у процесі діяльності було в центрі уваги Б. Ананьєва, Л. Виготського, О. Леонтьєва та ін. Узагальнюючи погляди вчених, зазначимо, що шкільне навчання сприяє формуванню вольових якостей (самостійності, впевненості у своїх силах, витримки, наполегливості) і вимагає від учнів усвідомлення й виконання обов'язкових завдань, підпорядкування їм активності, довільного регулювання поведінки, уміння активно керувати увагою, слухати, думати, запам'ятовувати, узгоджувати свої потреби з вимогами вчителя (Комарова, 2008, с. 32).

У дослідженнях із проблеми поведінки учнів молодшого шкільного віку (Д. Богоявленський, М. Волокітіна, С. Зінченко, М. Кабанова-Міллер, Н. Менчинська, О. Скрипченко, Л. Славіна, А. Смирнов) доведено вплив поведінки на успішність, окреслено питання формування прийомів розумової діяльності, засвоєння знань, їх систематизації та об'єднання в певну структуру, проте недостатньо вивчене питання щодо забезпечення нормативної регуляції діяльності й поведінки школярів. Поведінка молодших школярів відповідно до прийнятих у суспільстві норм забезпечується, по-перше, у разі, коли вимоги висувуються до всіх членів групи, по-друге, коли здійснюється розвиток адекватної самооцінки, коли дитина адекватно оцінює свою діяльність і вчинки, успіхи і невдачі, по-третє, коли формується здатність до саморегуляції діяльності й поведінки та самоконтролю.

Дослідження свідчать, що індекс самостійності у молодших школярів інтернатних закладів у два рази нижчий, ніж в однолітків, які виховуються у сім'ї. Вони більш схильні до конформізму, невпевнені у собі. Виходячи зі

стін інтернату, випускники не мають адекватного уявлення про реальні складнощі життя, що очікують їх попереду, не можуть адаптуватися до нових умов. Вони в більшості не підготовлені до шлюбу та життя в сім'ї, зазнають складнощів у спілкуванні (Гапон, 1998, с. 132).

Проблема соціальної адаптації учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів складна, багатогранна й багаторівнева. Як зазначає О. Кузьміна, базується на основі розуміння трьох груп вихідних факторів, що породжують зазначену проблему:

- 1) стану фізичного, психічного і духовного здоров'я вихованців, причин, що обумовили надходження дітей в інтернатну установу;
- 2) особливостей їх життя до інтернату;
- 3) особливостей життєдіяльності та побуту дітей в умовах інтернатної установи, рішення завдань їхнього навчання, виховання та розвитку (Кузьміна, 2011, с. 43-44).

Вплив сукупності цих причин спричиняє специфічні фізіологічні, психологічні та духовні особливості вихованців, що визначають характер їхньої взаємодії із соціумом у самостійному житті.

Значна кількість дітей поступає в дитячі будинки з будинку дитини, де вони перебувають до чотирьох років. Результати досліджень, проведені науковцями свідчать про таке:

- вихованці будинку дитини аутичні;
- слабо виражена потреба у спілкуванні;
- спостерігається загальна затримка розвитку;
- не властива дитинству пасивність;
- можливі форми таких рухів: розгойдування, смоктання пальця, губи (Кузьміна, 2011 с. 53).

Діти-сироти відрізняються особливостями поведінки та на відміну від дітей, що виховуються в сім'ї, доля не залишила їм вибору. Вони не мали змоги виховуватися в інших умовах, крім тих, що їм «дісталися у спадок» від біологічних батьків. Дуже важливим є зрозуміти обставини та причини, що призвели до таких психологічних характеристик, і працювати з дитиною по мірі можливості, щоб вивести її на потрібний рівень розвитку (Комарова, 2008, с. 87).

Дітей, які знаходяться в інтернаті умовно можна розподілити на дві категорії: ті, що потрапили до закладу після проживання хоча б деякий час у сім'ї, і ті, котрі ніколи не жили у сім'ї.

Незагойний слід в житті дитини залишає сирітство, воно веде до деформації психічних процесів, викликаних стресовими ситуаціями, позначається на психології особистості. Втрата батьків або залишення

ними дітей напризволяще з різних причин – спричиняє трагедію дітей, призводить до психічних травм, ліквідацію або пом'якшення яких має взяти на себе суспільство (Божович, 2001, с. 67).

Тому інтернатні діти відрізняються своєю поведінкою уже залежно від того, проживали вони в сім'ї чи ні, а потім і від того, якою була ця сім'я – благополучна чи кризова. Тобто вихідна точка розвитку дітей в інтернатних закладах може бути різною, і від цього теж залежить інтелект дитини, її психічна рівновага, подальше зростання.

Сьогодні сучасні вихованці інтернатних закладів у переважній більшості є соціальними сиротами. Їх батьки на час народження дитини були цілком здоровими психічно і фізично, але згодом вони стали соціально дезадаптованими.

Діти з будинку дитини та дитячого будинку, передусім, відрізняються своїм емоційним розвитком. Домашня дитина більш активна, життєрадісна, відкрита для спілкування. Вона бурхливо реагує на радісні події і голосно плаче, коли стикається з неприємностями, активно вивчає предмети, що потрапляють їй на очі, постійно знаходить собі заняття. Маленькі діти, позбавлені батьківського піклування й домашнього тепла, менше усміхаються, майже не радіють, менше сміються, частіше перебувають у монотонному настрої. Якщо і плачуть, то негласно і монотонно. Вони нерішучі й лякливі, нездатні до відвертого прояву почуттів. Такими дітьми легко управляти, вони пасивно слухняні (Столяренко, 2000).

Діти, які вирости поза сім'єю, неспроможні до багатих емоційних переживань, здатність дитини любити оточуючих тісно пов'язана з тим, скільки любові та в якій формі цього почуття отримала вона сама. Внаслідок загостреного бажання домогтися уваги з боку дорослого та через невміння встановлювати контакти діти бувають нещирими, вигадують різні причини для того, щоб їх помітили та відзначили. Часто в них відсутня реакція на зауваження, критику тощо.

Тому що ці діти живуть у замкненому світі, вони мають обмежений кругозір, обмежений об'єм знань про навколишнє середовище, обмеженість та одноманітність вражень, недостатньо розвинене сприйняття й наочно-образне мислення. На заняттях вони дисципліновані та слухняні, намагаються запам'ятати все, що від них вимагають дорослі, але самі малоініціативні, їм бракує зосередженості, вони легко відволікаються. Якщо щось не виходить, діти або швидко відмовляються від справи, або шукають виправдання собі певними обставинами, стають агресивними, часто рвуть, ламають початий ними виріб. Якщо дитина влаштовується у сім'ю, то батькам слід бути готовим до того, що навіть з великими

зусиллями, витраченими на підготовку до школи, ці діти будуть відчувати труднощі в навчанні. Адже у таких дітей спостерігається недорозвиненість мови: словниковий запас невеликий, судження досить примітивні та перекручені. Іноді вони не мають уявлення навіть про повсякденні речі. Наприклад, як готується їжа, звідки потрапляють у дім продукти, скільки вони коштують (Карпенко та Янченко, 2006, с. 34-35).

Специфіка умов утримання та проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки, є причиною неуспішної соціальної адаптації вихованців інтернатних закладів у майбутньому, неприйняття соціального оточення поза інтернатом. І тому ці діти не володіють засобами, що допомагають перебороти страх, не вміють поділитися своїми переживаннями із дорослими, не отримують стимулу до активної пізнавальної діяльності.

Перебуваючи багато років в інтернатних закладах, діти набувають комплексу негативних властивостей та якостей, і це можна визначити як *соціальну депривацію*. Така дитина не засвоює всієї гамми необхідних соціальних ролей, у неї не формуються властивості та якості, потрібні для того, щоб адекватно сприймати соціальну реальність, оцінювати її та приймати свідомі рішення у конкретних ситуаціях (Кузьміна, 2011, с. 58).

Підготовка молодших школярів до соціальної адаптації є актуальною, адже, як показує практика, у зв'язку з відсутністю досвіду сімейного виховання у дітей даної категорії не сформовані моделі поведінки в сімейному оточенні, моделі взаємовідносин мати/батько – дитина, чоловік – дружина. В результаті чого існує ризик, що в майбутньому їх діти також будуть виховуватись в державних закладах опіки. Практика показує, що виходячи з закладу, діти стають неспроможними спланувати не лише далеке, але й навіть найближче майбутнє, розрахувати мінімальні витрати та співвіднести їх з власним доходом, що, в свою чергу, призводить до необміркованих витрат та пошуку додаткових шляхів задоволення базових потреб в харчуванні, одязі та іншому. Нажаль, в більшості випадків, особи даної категорії обирають асоціальні варіанти вирішення життєвих обставин, в які потрапляють (крадіжка, брехня і т.п.) або ж, звикнувши до повного державного утримання, намагаються знайти «зобов'язаного», який би вирішив проблему за них (Дусовицький, 2002, с. 89).

У ході вивчення даної проблеми виявлена ще одна особливість, яка характеризує портрет дітей, котрі залишилися без опіки батьків – феномен «ми», який є своєрідною ідентифікацією дітей один з другим.

Однак дослідження психологів виявляють причини емоційної «холодності», агресивності і водночас підвищеної вразливості дітей,

пов'язуючи їх з відсутністю батьківської любові і ласки, ранньої деривації нормального спілкування з дорослими (Кузьміна, 2011).

Звичайно, особливості психічного розвитку дітей, які залишилися без батьківської опіки, проявляються в різних вікових групах по-різному. Але незаперечним є одне: всі вони мають серйозні наслідки для формування особистості дитини, її міжособистісних відносин, самосвідомості, діяльності.

Діти, що виховуються в соціально незрілих сім'ях і які є соціальними сиротами, часто повторюють долю своїх батьків і, таким чином, виникає порочне коло соціального сирітства. Тому соціальна адаптація молодших школярів інтернатних установ повинна бути звернена до їх майбутнього батьківського потенціалу, щоб соціальна адаптованість їхніх дітей формувалася в сімейних умовах, які випускники інтернатних установ зможуть їм забезпечити (Гапон, 1998, с. 112).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Здійснений нами аналіз соціальної адаптації учнів молодших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів дозволив виділити фактори, що утруднюють соціальну адаптацію вихованців інтернатного закладу до самостійного життя:

1. Особливий соціальний статус дитини – вона нічия, у неї нікого немає, ніхто нею не цікавиться й вона нікому не потрібна.
2. Наявність у більшості вихованців відхилень у стані здоров'я та психічного розвитку, що найчастіше виникають через соціально-педагогічну занедбаність (найбільш часто проявляється затримка психічного розвитку).
3. Наявність дефіциту індивідуального спілкування з близькими дорослими.
4. Обмеження соціальної активності дитини.
5. Наявність обмежень у сфері реалізації засвоєних соціальних норм соціального досвіду.
6. Тверда регламентація організації життя вихованців, обмеження особистісного вибору, придушення самостійності й ініціативності, неможливість проявляти саморегуляцію і внутрішній самоконтроль.

Усі перелічені причини визначають особливості адаптації вихованців в інтернатних закладах.

Одним із найважливіших завдань діяльності інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є підготовка молодших школярів до самостійного життя в суспільстві, оскільки успішна соціальна адаптація (готовність до шлюбу, вибору професії, організація побуту, дозвілля, спілкування) визначальною мірою залежить від міри сформованості у вихованців навичок самостійно вирішувати питання

організації власного побуту, життєзабезпечення, уміння формувати соціальні зв'язки.

Література

1. Божович Л. И. Проблемы формирования личности: Избранные психологические труды / под ред. Д. И. Фельдштейна; Вступительная статья Д. И. Фельдштейна. Москва : НПО «МОДЭК», 2001. 352 с.
2. Гапон Ю. А. Соціально-педагогічні основи процесу виховання особистості. Запоріжжя, 1998. 217 с
3. Дусавицкий А. К. Психология личности и социальная практика. *Вісник ХНУ*. 2002. № 550. Ч. 1. Серия Психология. С. 71-75.
4. Карпенко О. Г., Янченко Т. В. Соціально-педагогічна підтримка дітей в Україні в історичному контексті : монографія. Київ : НПУ, 2006. 159 с.
5. Комарова Н. М. Посібник для прийомних батьків та батьків-вихователів. Київ : Держсоцслужба, 2008. 178 с.
6. Кузьміна О. В. Теоретичні аспекти формування життєвої компетентності учнів старших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів : монографія. Слов'янськ : Підприємство Б. І. Моторін, 2011. 86 с.
7. Столяренко Л. Д. Основы психологи: для студентов вузов : 3 изд., перераб. и дополн. Серия «Учебники, учебные пособия». Ростов-на-Дону : «Феникс», 2000. 672 с.

References

1. Bozhovich, L. I. (2001). *Problemy formirovaniya lichnosti: Izbrannye psikhologicheskie trudy* [Problems of personality formation: Selected psychological works]. D. I. Fel'dshsteyn (Ed.). Moscow: NPO «MODEK» (rus).
2. Hapon, Yu. A. (1998). *Sotsial'no-pedahohichni osnovy protsesu vykhovannya osobystosti* [Social and pedagogical bases of the personality education process]. Zaporizhzhia, 1998 (ukr).
3. Dusavitskiy, A. K. (2002). *Psikhologiya lichnosti i sotsial'naya praktika* [Psychology of personality and social practice]. *Visnik KhNU*, 550, Ch. 1., Seriya Psikhologiya, 71-75 (rus).
4. Karpenko, O. H., & Yanchenko, T. V. *Sotsial'no-pedahohichna pidtrymka ditey v Ukraini v istorychnomu konteksti* : monohrafiya [Social and pedagogical support of children in Ukraine in the historical context: monograph]. Kyiv: NPU, 2006. (ukr).
5. Komarova, N. M. (2008). *Posibnyk dlya pryomnykh bat'kiv ta bat'kiv-vykhovateliv* [A guide for foster parents and parenting parents]. Kyiv: Derzhsoctsluzhba (ukr).
6. Kuz'mina, O. V. (2011). *Teoretychni aspekty formuvannya zhyt'yevoyi kompetentnosti uchniv starshykh klasiv zahal'noosvitnikh shkyl-internativ*: monohrafiya [Theoretical aspects of formation of vital competence of high school students in general boarding schools: monograph]. Sloviansk: Pidpryyemnyts' B. I. Motorin (ukr).

7. Stolyarenko, L. D. (Ed.) (2000). *Osnovy psikhologi: dlya studentov vuzov* [Fundamentals of psychology: for university students] (3d ed., rev. and add). Seriya «Uchebniki, uchebnye posobiya». Rostov-na-Donu: «Feniks» (rus).

ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ К САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ ЖИЗНИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ-ИНТЕРНАТОВ

Т.А. Грибоедова

В статье проанализированы особенности социальной адаптации младших школьников к самостоятельной жизни в общеобразовательных школах-интернатах. Обоснована цель образовательного процесса школы-интерната, которая заключается (в том числе) в обеспечении социальной адаптации личности школьника, развитию его способности к самостоятельной жизни. Младший школьный возраст в статье определяется как важный этап детства, от положительного хода которого зависит развитие духовности личности, желание и умение учиться, вера в свои силы и дальнейшая жизнедеятельность человека. Формирование личности ребенка в условиях общеобразовательных школ-интернатов отличается особенностями, которые убедительно определены в материалах статьи. Социальная адаптация учащихся общеобразовательных школ-интернатов зависит от трех факторов: состояния физического, психического и духовного здоровья воспитанников; причин, обусловивших поступление детей в интернатное учреждение; особенности их жизни в интернате. В статье подчеркивается, что незаживающий след в жизни ребенка оставляет сиротство, которое ведет к деформации психических процессов, вызванных стрессовыми ситуациями, сказывается на психологии личности. Потеря родителей или оставление ими детей на произвол судьбы по разным причинам влечет трагедии детей, приводит к психическим травмам, ликвидацию или смягчение которых должно взять на себя образовательное учреждение. Выделенные особенности социальной адаптации младших школьников актуализируют задачу их подготовки к самостоятельной жизни в обществе и обеспечивают успешную социальную адаптацию.

Ключевые слова: социализация, социальная адаптация, личность, младший школьник, самостоятельная жизнь, социальная депривация.

PECULIARITIES OF SOCIAL ADAPTATION TO THE INDEPENDENT LIFE OF YOUNG SCHOOLCHILDREN IN CONDITIONS OF GENERAL-EDUCATION BOARDING SCHOOLS

Т. О. Hryboiedova

The article analyzes the peculiarities of social adaptation of young schoolchildren to independent life in general-education boarding schools. The purpose of the educational process of the boarding school is grounded, including the provision of social

adaptation of the student's personality and development of his ability to live independently. Junior school age in the article is defined as an important stage in childhood, the positive development of which depends on the development of spirituality of the personality, desire and ability to learn and faith in its strength and further human activity. Formation of the child's personality in the conditions of general-education boarding schools is characterized by the peculiarities that are convincingly defined in the materials of the article. Social adaptation of pupils of general-education boarding schools depends on three factors: the state of physical, mental and spiritual health of pupils; the reasons for the arrival of children in a residential institution; the peculiarities of their life to the orphanage. The author of the article emphasizes that the never-healing trace in the life of the child leaves orphanhood, which leads to the deformation of mental processes caused by stressful situations and affects the psychology of personality. The loss of parents or the abandonment of children by them for their own sake, for various reasons, causes the tragedy of children, leads to mental injuries, elimination or mitigation of which should be assumed by the educational institution. The peculiarities of social adaptation of young schoolchildren are identified. The problems of preparation of young schoolchildren for independent life in a society that provides successful social adaptation are actualized.

Key words: *Spirituality, socialization, social adaptation, personality, young schoolchild, independent life, social deprivation.*

Грибсодова Тетяна Олександрівна – аспірант кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: tatiana_khokhlova@ukr.net

Hryboiedova Tetiana Olexandrivna - Post-graduate student of the Department of Social Pedagogy and Social Work, SHEE «Donbas State Pedagogical University» (Sloviansk, Ukraine). E-mail: tatiana_khokhlova@ukr.net